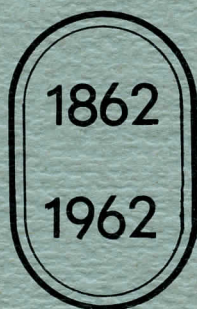

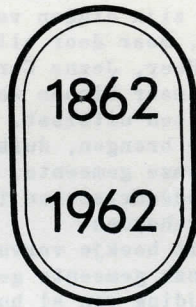
DE GEREFORMEERDE KERK

VAN ZOETERMEER

DE GEREFORMEERDE KERK

VAN ZOETERMEER

door

Ir. G. L. Peels

en

Drs. J. van der Spek

TEN GELEIDE

Onze geschiedenis-leraar beweerde altijd, dat zijn vak één van de belangrijkste, zo niet het belangrijkste van alle vakken was, omdat de kennis van zijn geschiedenis de liefde voor een land of volk bevordert.

Het lezen van dit manuscript over honderd jaar geschiedenis van onze kerkelijke gemeente, heeft mij eigenlijk pas goed overtuigd van de waarheid van deze bewering. Wie de historie van de Gereformeerde Kerk van Zoetermeer leest, gaat des te meer liefde voor haar koesteren.

Niet dat alles altijd zo liefelijk en zo goed is gegaan. Dat is juist het boeiende van onze gemeente. Ze heeft haar gebreken, er zijn dingen voorgevallen, die haar be-slist niet sieren, maar door alles heen tintelt een warme liefde voor haar Heer, Jezus Christus. Een liefde, die be-slist niet alleen naar binnen was gericht, maar ook tel-kens weer naar buiten uitslaat. Het verlangen om ook an-deren tot Jezus te brengen, duikt steeds weer op in de geschiedenis van onze gemeente. Ook het zoeken van toena-dering tot onze medechristenen in andere kerken heeft haar voortdurend beziggehouden.

De lezing van dit boekje vervulde mij met diep respect voor allen, die onze gemeente gediend hebben. Zij hebben zich met de toewijding van al hun krachten gegeven aan hun taak. En dan denk ik niet alleen aan haar voorgangers, maar ook aan alle leden van de gemeente, die actief hun bijdrage hebben geleverd. Het deed me genoeg te consta-teren, dat de dames, zelfs toen ze nog zwijgen moesten, al op de vergaderingen van de gemeente aanwezig wilden zijn. Dit belooft wat voor de toekomst.

Als we de broeders Ir. Peels en Drs. J. van der Spek hier dank brengen voor hun moeite, zijn we ons bewust, dat we niet in staat zijn hun werk voldoende te waarderen. Zij hebben ons een grote dienst bewezen, door de geschiedenis van onze gemeente zo nauwkeurig mogelijk te achterhalen om haar vast te leggen in dit boekje. Dat hier uren, ja da-gen (zelfs vacantiedagen!) achter zitten zal iedereen be-grijpen.

Laat dit de dank voor hun werk zijn, dat ze er van over-tuigd kunnen zijn, dat door het lezen van dit boekje, de liefde van de velen, die onze gemeente toch reeds met hart en ziel liefhebben, omdat zij van jongsaf hier zijn opge-groeid, nog zal vergroten, terwijl anderen liefde voor haar zullen opvatten.

Laat het 100-jarig jubileum een stimulans voor ons al-len mogen zijn om met ijver verder te werken aan de bouw

van Gods Koninkrijk. Waarbij we - in de geest van onze voorouders van de afscheiding - niet beter kunnen doen dan bidden of God wil geven, dat dit het laatste jubileum geweest mag zijn, dat wij als Gereformeerde Kerk, gescheiden van onze medechristenen hebben gevierd.

T. Kamper

VOORWOORD

De Kerk van Christus is een gemeenschap van geloovigen die in de geest van Christus samenleven en die de heilige Schrift als hun norm aanvaarden. Het is de taak van de Kerk om de heilige Schrift te verkondigen en te laten spreken. Dit is de kern van het christelijk geloof. De Kerk van Christus is een gemeenschap van geloovigen die in de geest van Christus samenleven en die de heilige Schrift als hun norm aanvaarden. Het is de taak van de Kerk om de heilige Schrift te verkondigen en te laten spreken. Dit is de kern van het christelijk geloof.

Dr. J. van der Spek
Dr. J. van der Spek

VOORWOORD

De Kerkeraad vroeg ons de voornaamste gebeurtenissen van onze kerkelijke gemeente sedert haar instituering op het einde van april 1862 aan de vergetelheid te ontrukken. Het was niet eenvoudig aan dit verzoek in een kort tijdsbestek te voldoen. Wel is het archiefmateriaal zo goed als compleet, maar een groot deel ervan is uiteraard niet voor publikatie vatbaar, terwijl overigens de keuze tussen belangrijke en minder belangrijke gebeurtenissen niet gemakkelijk was. Wij hopen echter in onze opzet te zijn geslaagd.

Dit boekje wil - voor zover het eenzelfde tijdvak bestrijkt - geen doublure zijn van de indertijd door de heer A. van der Spek samengestelde "Herinneringen uit ons kerkelijk leven van 1854 tot 1932".

Wel hebben wij van dit geschriftje een dankbaar gebruik gemaakt.

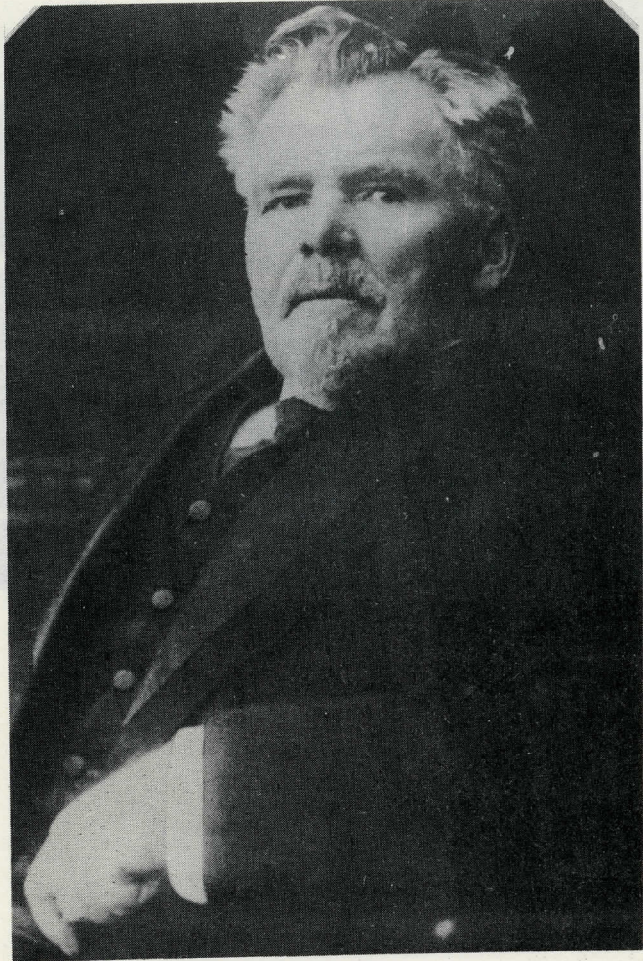
Ir. G.L. Peels
Drs. J. van der Spek

INHOUD

	Blz.
Hoofdstuk I Het kerkelijk leven in de 19e eeuw	7
Hoofdstuk II Van de eeuwwisseling tot na de eerste wereldoorlog	15
Hoofdstuk III Onder herderlijke leiding	22
Hoofdstuk IV Een uitnemend catecheet	34
Hoofdstuk V De laatste jaren	39
Bijlagen	
1. Het ledental van de Gereformeerde Kerk te Zoetermeer	41
2. Predikanten en voorgangers, 1862 - 1962	42
3. Scribae van de Kerkeraad, 1862 - 1962	43

HUIS AAN DE VLAMINGSTRAAT WAARIN DE EERSTE KERK-
DIENSTEN WERDEN GEHOUDEN

P. KOSTER, 1887-1899

Hoofdstuk I

HET KERKELIJK LEVEN IN DE 19E EEUW

"Notulen van de kerkeraad der christelijke Afgescheiden Gereformeerde Gemeente te Zoetermeer en Zegwaard. Gestigt in den Jare 1862".

Aldus luidt de aanhef van de verslagen die ons een beeld geven van het kerkelijk leven in de eerste jaren. Deze verslagen zijn overigens wel bijzonder kort. Zij omvatten in 1862 nooit meer dan 6 artikelen. De ondertekening luidt steeds:

J. Kempen, ouderling
Jan van Os, diaken

Op 23 maart 1863 zijn zij wat uitgebreider. Dan "is behandeld geworden de zaak van den persoon I.H. Stat om gemelde persoon in de gemeente te mogen hebben als voorganger op kosten van vrije kost en inwoning. En tegen vijftig gulden per jaar. Gerekend voor een onbepaalde tijd".

Op 7 april 1863 volgt de classicale goedkeuring. Merkwaardig is dat verder in de verslagen met geen woord over deze voorganger wordt gerept. In de "Herinneringen" kan men lezen dat hij hier slechts een half jaar heeft gearbeid.

Dat ook deze kleine gemeenschap niet uitsluitend een idylle vormde, maar een onderdeel was van de strijdende Kerk bleek wel uit een tuchtgeval, waarbij Ds. Roobol van Leiden overkomt om een "voormalig lid af te snijden".

Op 21 augustus 1865 wordt candidaat J.G. van der Maas beroepen. Hij had hier een dag tevoren gepreekt. Slechts één lid stemt tegen. Wel wordt nog de beperking gemaakt "Indien men de gelden bijeen konde brengen". Het wordt passen en meten maar men hoopt het ontbrekende bedrag "uit de kerkelijke collecte te ontvangen en het daarmede op den Heere te wagen". Zo wordt onder nadere approbatie der classis deze candidaat beroepen op 400 gulden traktement, vrij wonen en vrij van belasting. Nog geen twee jaar heeft Ds. van der Maas hier zijn ambtswerk verricht. In april 1867 vertrok hij naar Nijkerk. Dan wordt een be-

roep uitgebracht op Ds. Lampen van Herwijnen. Het in uitzicht gestelde traktement wordt niet genoemd; het zal de 400 gulden van zijn voorganger wel overschreden hebben, want in de "vergadering der ledematen den 9 Juny 1867" richt praeses K. Vogelaar - die in Berkel woonde - zich tot de leden omtrent de bijdragen tot ondersteuning van een predikant. In maart 1870 is Ds. Lampen naar Sleeuwijk vertrokken.

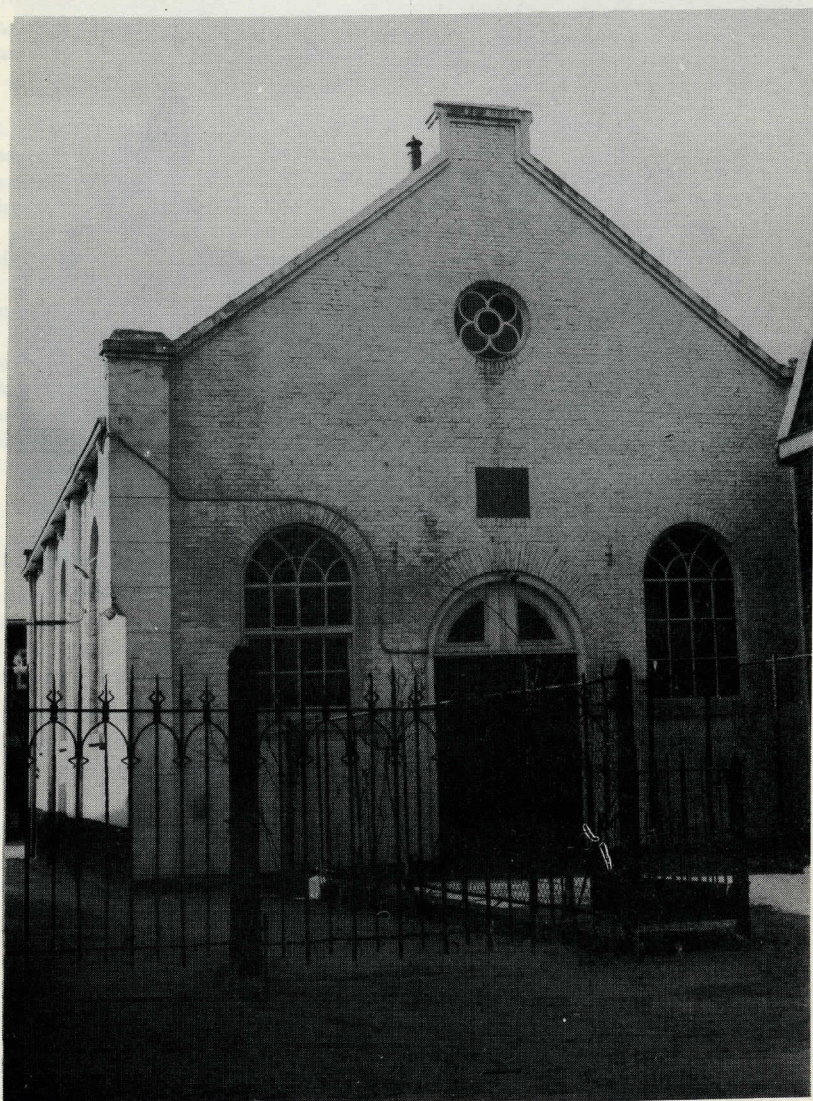
De financiële toestand der gemeente laat in deze jaren blijkbaar veel te wensen over, want als in de vergadering van 14 juni 1870 het oordeel van de kerkeraad wordt gevraagd omtrent het beroepen van een andere predikant "waarover ieder lit zijn gedagten dienaangaande heeft geopenbaard" blijkt dat de kerkeraad met het oog op de financiën nog geen vrijheid heeft tot beroepen over te gaan.

Ook andere problemen houden de gemoederen bezig. Zo verschijnt in de vergadering van 30 november 1870 broeder Kemp met "een bezwaar tegen het reizen der predikanten op den sabbat met de spoorlijn". De kerkeraad heeft hem daarop geantwoord dat dit niet dan met de uiterste noodzakelijkheid is geschied.

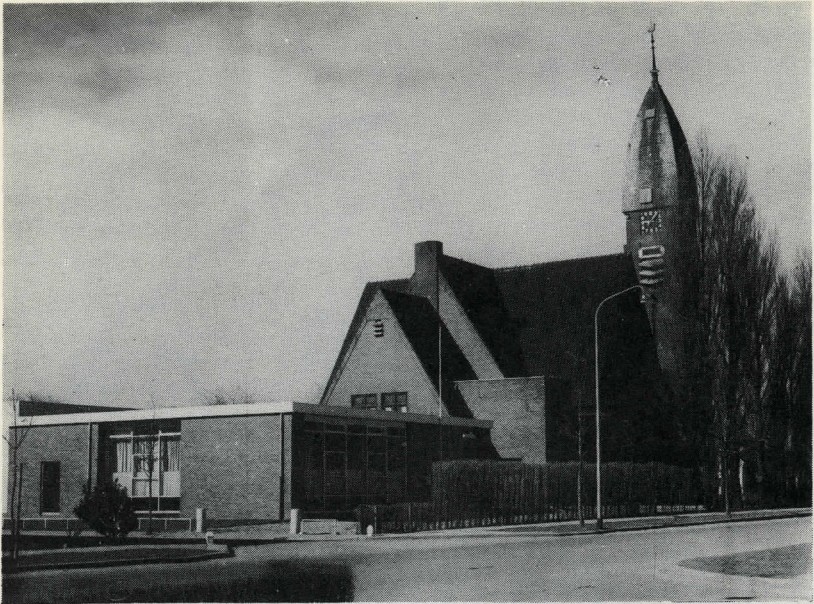
In juli 1872 wordt een beroep uitgebracht op de student C. Kuijper als hij tot candidaat bevorderd wordt en wel op een traktement van "zeshonderd gulden in het jaar en met beloften zo zich de gemeente mocht uitbreiden, verhoging".

Dit is mogelijk geworden doordat in de vergadering daarvoor de leden zich hebben verbonden tot de volgende jaarlijkse bijdragen:

Kr. Vogelaar	f	40,-
C.J. Veldhuizen	"	40,-
J. Poot	"	30,-
J. van Os	"	25,-
C. van Heizeldoorn	"	20,-
C. van der Spek	"	15,-
D. Vogelaar	"	15,-
Saarberg	"	13,-
H. Luit	"	10,-
D. Burger	"	10,-
W. van Os	"	5,-
Trijntje de Wilde	"	5,-
Klaasje de Wilde	"	5,-
Totaal	f	233,-

DE OUDE KERK IN DE DORPSSTRAAT

KERK EN VERENIGINGSGEBOUW AAN DE STATIONSSTRAAT

DE OUIE KERK IN DE BONTSTRAAT

Buiten de gemeente worden nog de volgende toezeggingen gedaan:

A. Koetsier	f 25,-
W. van der Meer	" 6,-
J. van Es	" 10,-

Totaal-generaal f 274,-

Het resterende bedrag zal wel weer door middel van collecten of hoofdelijke omslag zijn gevonden.

Hoezeer er op de "kleintjes" gelet moest worden bewijst wel het honorarium van koster W. van Os, dat van f 25 tot f 20 per jaar werd verlaagd. Ook op andere gebieden waren de broeders wel eens "klein". Zo beschuldigde Leendert Bol de gemeente "dat zij onchristelijk handelde om reden dat zij geen watergoot liet leggen onder het dak voor de drop aan de noordwestzijde der pastorie". "Door enige leden des kerkerads werd geoordeeld dat er volstrekt geen sprake kon zijn van onchristelijk daar het ook nooit door vorige eigenaars was gedaan en alzoo genoemde Bol niet anders als zelfbedoeling op het oog had voor zijn nazaden".

In de kerkeradsvergadering van 8 april 1875 wordt bekend gemaakt dat de "Leeraar een roeping naar Amersfoort heeft aangenomen".

In maart 1877 doet Ds. P. Medema van Sexbierum zijn intrede in Zoetermeer. Hij wordt bevestigd door de consultant Ds. Doorn van 's-Gravenhage. Reeds een jaar later verwisselt hij onze gemeente voor Murmerwoude.

In 1880 kwam de heer J.G. Looman van Medemblik als oefenaar naar Zoetermeer. Uit de merkwaardige beroepbrief neem ik enkele gedeelten over in de oorspronkelijke spelling.

Den Weledele Heer
J.G. Looman te
Medemblik

Eerwaarde Broeder in Hem
Die onze hope is!

Genade en vrede worden U vermenigvuldigd!

In bijzondere omstandigheden en door voor ons ongedagte wegen en middelen door Gods voorzienig bestuur alzoo beschikt met u in kennis gekomen kwam na uw vertrek van ons de gedachte weldra bij ons: Was dien Broeder maar bij

ons, wie weet of de Heere door hem onze zwakke Gemeente nog niet wilde bouwen

..... Uw laatste aan ons gericht schrijven plaatste ons voor eene direkte vraag te weten of wij bereid waren u te ontvangen op voorwaardendoor u gesteld, welke hier op neer kwamen:

- a. vrije overtocht voor u, de uwen en het uwen
- b. vrije Woning
- c. En dat de tuin bij de Pastorie behorende door ons ter uwer voordelen bearbeid worden, dewijl gij voor het overigen U onbepaald aan de leiding en zorgen des Heeren overgevend, zoudt afwagten wat de Heere doen zouden

Op dezen gronden roepen wij met allen ernst U toe: Broeder Kom dan over en help ons! Gord U aan in de mogendheden des Heeren Heeren en hij die het verheerlijkt heeft zijner duurgekogte Gemeente is breng U en de Uwen in welstand tot ons

De Kerkeraad der Christelijke
Gereformeerde Gemeente van
Zegwaard

J. Wisse consulent

C. van der Spek, ouderling
J. van Os, diaken
J. Veldhuijzen, diaken

De heer Looman kwam naar Zoetermeer-Zegwaard, werd tot ouderling gekozen en nam tevens de functie van praeses van de kerkeraad waar.

In 1882 is de financiële toestand zo slecht dat er in "De Bazuin" een oproep wordt geplaatst om de gemeente Zegwaard te steunen. In de vergadering van 16 mei kan de scriba met blijdschap mededelen dat bij hem als een eersteling op die werkzaamheid is ontvangen van de gemeente Sliedrecht de som van 15 gulden 79 cent.

Een door de classis benoemde commissie zal een onderzoek instellen naar de toestand van de gemeente. Het aantal leden blijkt 110 te bedragen, waaronder 15 mansleden, 25 vrouwenleden en 70 kinderen. De schuld is ruim f 500. In de vergadering van 1 januari 1883 is er gelegenheid in te schrijven tot dekking van het tekort. Deze actie levert f 255 op. Verder worden de jaarlijkse vrijwillige bijdragen belangrijk verhoogd. De gemeente kan blijven bestaan.

In december 1882 vertrekt de heer Looman naar Voorne. De gemeente blijft herderloos tot 1887. In dat jaar komt

de heer P. Koster als "oefenaar" naar Zoetermeer-Zegwaard. Om de andere zondag preekt hij in Berkel. Zijn traktement bedraagt f 600 per jaar, waarvan de Berkelse broeders de helft voor hun rekening nemen. Het zal ieder duidelijk zijn dat dit inkomen ook toentertijd slechts een minimaal bestaan waarborgde. Aangezien voorts aan het echtpaar Koster de kinderzegen niet was onthouden moest deze voorganger meermalen lenen zonder dat hij een vaste termijn van terugbetaling kon garanderen. Hij was echter gezegend met een zeldzaam optimistisch karakter en beschikte over een goede dosis humor. Zo maakte hij eens op een Nieuwjaarsmorgen, toen een aantal leden van de gemeente Nieuwjaar kwamen wensen, de opmerking (vergezeld van een brede armzwaai): "Ja mensen en nu heb ik in het afgelopen jaar geen cent schuld gemaakt". (Grote verwondering want de heer Koster stond bij verschillende van de aanwezigen in het krijt) "Of ik wou dat het betaald was" volgde er toen.

De doleantie van 1886 leidde in Zoetermeer niet tot de vorming van een nieuwe kerkelijke gemeenschap. Wel was dat in Berkel het geval. Hier ter plaatse scheidden zich alleen E.H. Chardon en J. Kalisvaart van de Hervormde Kerk af en voegden zich rechtstreeks bij de Chr. Geref. Kerk. Wel hield natuurlijk de kerkelijke strijd in dat jaar en de periode daarna ook hier de gemoederen bezig. Zo werd reeds in 1889 blijkens het kerkeraadsverslag van 3 juli een memorie van toelichting inzake vereniging met de Dolerende Kerk ontvangen.

Op 9 december 1890 betuigt de kerkeraad zijn adhesie met een circulaire, welke door de voorlopige synode van Leeuwarden der Ned. Gereformeerde Kerken aan de kerkeraden der Chr. Geref. gemeenten verzonden werd betreffende de vereniging der beide kerkgroepen. Men spreekt de wens uit dat "met loslating van alle nietige bijzaken de vereniging op onze eerstkomende synode in de gunst des Heeren moge worden getroffen".

Hoewel 1892 als het jaar van de vereniging te boek staat, sprak oefenaar Koster er in een vergadering van de kerkeraad met de mansleden op 8 december 1891 reeds zijn blijdschap over uit dat "de Hoogepriesterlijke bede van Jezus ook in den laatsten tijd in ons Vaderland in vervulling is gegaan door de aanvankelijke vereniging tussen Chr. Geref. en Ned. Geref". Op deze bijeenkomst wordt tevens besloten een Ned. Geref. predikant uit te nodigen om degenen die nog wankelend zijn inzake de Reformatie te bereiken. De keuze valt op Ds. J.C. Sikkel van 's-Gravenhage "Men zal hem vragen te komen spreken tijdens de

lichte maan in januari". Ds. Sikkel slaat echter het verzoek af, daar het naar zijn mening "schadelijk zou kunnen werken".

Op 7 juli 1892 wordt besloten voortaan hier ter plaatse de naam te voeren van "De Gereformeerde Kerk te Zegwaart c.a."

In een ander opzicht hadden de kerkelijke gebeurtenissen van 1886 en daarna belangrijker gevolgen voor onze gemeente. De Berkelse leden willen zich nu geheel van Zegwaart losmaken en in hun eigen woonplaats tezamen met de uit de Doleantie voortgekomen leden een Gereformeerde Kerk stichten. Zij hebben zich echter contractueel verbonden de helft van het traktement van de voorganger op te brengen. Tenslotte komt men tot overeenstemming. Op 3 januari 1893 worden de attesten door "Berkel" opgevraagd. Het zijn er in totaal 70. Als gezinshoofden worden genoemd: Kr. Vogelaar, J. Vermeer, D. Vogelaar, Th. Vogelaar, W. van der Lugt, M. van der Lugt, A. Koorneef, J. van der Lugt, J. Lagerwerf, M. Grootendorst en Wed. J. de Gelder.

Inmiddels zijn er pogingen aangewend oefenaar Koster tot het "leeraarsamt" te bevorderen op grond van artikel 8 der Dordtse Kerkerode. De kerkeraad neemt in zijn vergadering van 2 juli 1888 eenparig het besluit een desbetreffend verzoek tot de classis te richten. Blijkens het verslag van 2 oktober van dat jaar willigt de classis het verzoek in, maar over de uitvoering van het plan leest men niets meer.

Omtrent broeder van Os wordt nogal eens de klacht vernomen, dat hij het aanvangsuur der vergaderingen niet steeds in acht neemt. Zo vermelden de notulen van 5 juli 1881: "Alle leden waren tegenwoordig, hoewel br. van Os te laat in de vergadering komt". Niettemin wordt zijn arbeid als diaken blijkbaar zeer gewaardeerd. Want als hij wegens vergevorderde leeftijd ontslag uit het ambt verzoekt besluit de kerkeraad "genoemden broeder dat ontslag niet te geven, maar hem in die betrekking te laten tot het de Heere behaagd heeft hem uit dit leven weg te nemen". Wel zal men in de middellijke weg beproeven het getal diakenen met één te vermeederen.

Overigens is in deze jaren de Zoetermeerse gewoonte van het te laat op de vergaderingen komen zelfs bij de godsdienstoefeningen ingeburgerd. In de vergadering van 2 maart 1893 besluit namelijk de kerkeraad de gemeente op de eerstvolgende zondag te verzoeken "met die slechte gewoonte te breken". Maar de ambtsdragers zelf hebben in

dit opzicht de staat der volmaaktheid evenmin bereikt. Enkele jaren later stelt voorzitter Koster namelijk voor dat wie op de kerkeradsvergadering te laat komt een kwartje boete zal betalen ten bate der Kerk.

Ongeveer veertig jaar later is de toestand nog niet ideaal. De heer Joh. Pars - thans een der oudste kerkleden - is dan diaken. Hij verschijnt op het afgesproken uur - half acht - in de consistorie, wacht drie minuten, maar als geen ander kerkeradslid zich laat zien, verdwijnt hij. "Waar ga jij naar toe?" luidt de verbaasde vraag van de collega-diaken, die broeder Pars op straat tegenkomt. "Naar huis" is het laconieke antwoord.

In deze herinneringen dient zeker ook enige aandacht te worden gewijd aan een kerkedienaar, die weliswaar minder op de voorgrond treedt dan predikant, ouderling of diaken, maar wiens functie evenzeer onmisbaar is: de koster. In de 19e eeuw en ook nog het begin van de 20e omvatten zijn werkzaamheden ook het stoven zetten, al werd deze taak meermalen in de praktijk door 's koster's vrouw waargenomen. Des winters was het vaak een hele opgave het gebouw warm te krijgen en dan was een "warme stoof" een hele uitkomst. Op 1 mei 1901 is W. van Os als koster afgetreden. Hij wordt opgevolgd door br. Waardenburg. In 1907 wordt een reglement op het koster'schap opgesteld door Ds. Broek Roelofs en de heer H. Nieuwenhuisen. Dan neemt br. De Jong het koster'schap waar. Zijn traktement wordt tot f 75 per jaar verhoogd. In 1911 wordt hij opgevolgd door Jacob van der Wulp, die reeds op 12 juni 1913 plaats maakt voor Thijs Hoek. Laatstgenoemde leeft ongetwijfeld bij de ouderen voort als de koster van de vroegere generatie. We zien hem nog door de kerk schuifelen, een kalotje op het hoofd en luidkeels roepend: "Pst, pst, vaif maissies". Dat hield dan in dat hij een lege bank ontdekt had die aan vijf jongedames plaats bood. Was er ruimte voor één gegadigde dan klonk het: "Die rooie daar" en een jongedochter met een rood truitje wist zonder mankeren dat Thijs' goede zorgen zich tot haar hadden uitgestrekt. Koster Hoek is na jarenlange dienst opgevolgd door br. Keppel.

Ook het voorlezersambt is nog jaren lang gehandhaafd. In 1891 verzocht de praeses aan de pas ingekomen P. Langeveld de gemeente als voorlezer te dienen. Deze bedankte, daar hij geen vrijmoedigheid genoeg daartoe bezat. In 1893 wordt G.P. Roos aangezocht. Deze heeft vele bedenkingen, maar hij bezwijkt tenslotte voor de aandrang der leden en belooft de gemeente daarin te zullen dienen.

In 1893 vraagt br. A. Vos het oordeel van de kerkeraad inzake de plaatsing van een orgel in de Kerk, waarmee een bedrag van ca. f 200 gemoeid is. Hij krijgt toestemming te trachten het bedrag bijeen te brengen. Men leest verder niets meer over de pogingen van deze broeder. Een jaar later wordt er toch een orgel geplaatst. Het is in bruikleen afgestaan door P.J. van der Spek. De heer G.J. Marseille dient de gemeente als organist. Pas in 1902 is er sprake van aankoop van een nieuw orgel met sprekend front en pedaal, bestand tegen vocht. Er is een voor die tijd kapitaal bedrag van f 1 600 mee gemoeid. Men ziet ervan af wegens de hoge kosten en neemt een tweedehands pijporgel in gebruik.

Sporadisch betreft onze plaatselijke Kerk het terrein van de politiek. Zo werden in 1894 voorganger Koster en C.J. Veldhuijzen afgevaardigd om den Weledelen Heer C.L.J. Bos de gelukwensen van de kerkeraad over te brengen in verband met zijn benoeming tot burgemeester van Zoetermeer.

In 1900 vraagt de Boerenoorlog in Zuid-Afrika de belangstelling. Het kerkelijk Nationaal Boeren Comité verzoekt een biddag uit te schrijven. Na overleg met de classis wordt deze op 30 juni gehouden.

In 1905 worden verkiezingen voor de Tweede Kamer uitgeschreven. In een felle campagne trachten de linkse partijen een einde te maken aan het bewind van het ministerie-Kuyper. Onze gemeente leeft intens mee. "Door de Kerkeraad wordt de V.D.M. opgedragen in de godsdienstoefening op 11 dezer in den gebede het gewicht der a.s. Tweede Kamer verkiezing" op te dragen aan de troon der genade", aldus de notulen van 8 juni 1905.

In 1897 beginnen er stemmen op te gaan om weer "een eigen leeraar" te krijgen. Aan de heer Koster wordt nu de raad gegeven "zonder eenige overhaasting uit te zien naar een andere betrekking". Deze antwoordt hierop dat hij met deze raad rekening zal houden. De kerkeraad stelt een door alle leden ondertekend gunstig getuigschrift op. In de vergadering van 5 december 1899 neemt de heer Koster afscheid wegens vertrek naar Appelscha.

Ds. L. VAN LOON, 1901-1906

DS. J.H. BROEK ROELOFS, 1906-1909

Hoofdstuk II

VAN DE EEUWWISSELING TOT NA
DE EERSTE WERELDOORLOG

In het voorjaar van 1900 heeft de heer Van Loon "Kandidaat tot den Heiligen Dienst" te Zwijndrecht hier een preekbeurt vervuld en daarbij "een groot deel der gemeente voldaan". Hij wordt beroepen op een traktement van f 900. Op 5 juli van dat jaar kan praeses Veldhuijzen de verblijdende mededeling doen dat het beroep is aangenomen. De bevestiging en intrede worden bepaald op 27 januari 1901. Ds. Doorn van 's-Gravenhage treedt als bevestiger op. Zo had Zegwaart weer een eigen predikant.

In de "Herinneringen" kan men lezen dat hij aan heel wat moeilijkheden het hoofd had te bieden.

Het was de tijd van de leergeschillen o.a. inzake verbond en doop, waarover op de synode van Utrecht in 1905 een uitspraak werd gedaan. Het is te begrijpen, dat ook in onze gemeente de opvattingen verdeeld waren. Dan was er de kwestie over artikel 36 van de Nederlandse Geloofsbelijdenis betreffende het ambt van de overheid. Men zal zich herinneren, dat de synode een bepaalde zinsnede uit het artikel heeft geschrapt. Ook in onze gemeente kwam deze kwestie in enkele vergaderingen van de kerkeraad ter sprake.

Tijdens het pastoraat van Ds. Van Loon wordt (in 1902) voor het eerst de gelegenheid opengesteld ook in de avonddienst het Heilig Avondmaal te gebruiken.

Dat deze predikant hier geliefd was blijkt als hij in 1905 een beroep ontvangt van de Kerk te Fijnaart. De kerkeraadsleden adviseren hem eenparig het beroep niet op te volgen. Ds. Van Loon geeft aan die roepstem gehoor en blijft in onze gemeente tot einde 1905 als de Kerk van Koudekerke in Zeeland hem als herder en leraar begeert.

Bij het afscheid kon "het kerkgebouw de opgekomen scharen niet bevatten en werd onder de aanwezigen zelfs Ds. Bootsma, de Hervormde predikant, opgemerkt", aldus het verslag van 29 maart 1906. Blijkbaar behoorde deze collega-predikant niet tot de officiële genodigden. De oecumenische gedachte was nog niet verwezenlijkt.

Het is voor de jongeren in onze Kerk misschien interessant eens een opsomming te geven van de leden die in het begin van deze eeuw de gemeente vormden. Men treft

de volgende namen aan:

T. Benschop
 J. van den Berg
 A. Boon
 P. Boon
 A. van Breeschoten
 A. Brinkers
 B. Brinkers
 E.H. Chardon
 F. van Duin
 Th. Hoek
 J. Hoekstra
 P. Hoogendam
 J. de Jong
 A. Kalisvaart
 J. Kalisvaart
 H. Koetsier
 P. Langeveld
 A. Lock
 L. van Loon
 H. Luitte
 P. Lüschen
 W. van Mullem
 H. Nieuwenhuijsen
 G. Oprel
 J. van Os

W. van Os
 C. den Otter
 A. Rademaker
 P. de Recht
 W. de Ridder
 A. Roos
 G.P. Roos
 J. de Rijk
 A.D. van Rijs
 J. van der Sar
 A. Smit
 A. van der Spek
 P.J. van der Spek
 A. Stout
 C. van Straaten
 C.J. Veldhuijzen
 J. Veldhuijzen
 J. Waardenburg
 J. de Wilde Sr.
 J.D. de Wilde
 S. de Wilde
 A. de Wit
 A.J. van der Wulp
 J.A. van der Wulp

Op 12 augustus 1906 wordt een beroep uitgebracht op candidaat J.H. Broek Roelofs. Deze aanvaardt het en houdt zijn intrede op 25 november. Zijn aanstaande vrouw vindt de pastorie vermoedelijk wat verveloos. Er komt namelijk een schrijven van haar binnen met het verzoek de beide slaapkamers boven in de pastorie te doen verven. Het verzoek wordt ingewilligd, mits de kosten maximaal f 5 zullen bedragen.

In deze jaren begint de beschikbare ruimte in de Kerk te klein te worden. Aan broeder J. van Os wordt opgedragen een plan te ontwerpen tot vermeerdering van het aantal zitplaatsen. Eerst wordt de bouw van een gaanderij overwogen, die twintig zitplaatsen zou opleveren en waarvan de kosten f 175 bedragen. Een nieuw kerkgebouw met torentje zal f 9 000 vergen en uitbreiding van het bestaande gebouw f 5 500. Van nieuwbouw komt in die jaren nog niets; ook de gaanderij laat nog op zich wachten. Wel worden er 22 "schuiven" in de vrouwenbanken aangebracht. De kosten bedragen f 22 in totaal.

Tijdens het pastoraat van Ds. Broek Roelofs wordt een

knapenvereniging opgericht, welke de naam krijgt "Dient den Heere". Niet minder dan vier leiders zullen de jongelui onderricht geven in Bijbelse geschiedenis, Bijbelse aardrijkskunde, Kerkgeschiedenis, vaderlandse en algemene geschiedenis en de kunst van voordragen, lezen en reciteren. Het zijn Ds. Broek Roelofs, A. Benschop, H. Nieuwenhuijsen en A. D. van Rijs. Er wordt met zes leden begonnen, welk aantal echter al spoedig wordt uitgebreid. De namen van de 6 "eerstelingen" zijn: E. Verboom, J. de Jong, B. Brinkers, A. Rademaker, A. Roos en G. J. Roos.

Nog geen drie jaar heeft Ds. Broek Roelofs onze gemeente gediend. Eind augustus 1909 vertrekt hij naar Schildwolde.

Tijdens de vacature komt Ds. Kruijt van Berkel catechiseren. Aan hen die belang stellen in de toenmalige tarieven zij medegedeeld dat deze predikant f 4 per catechisatiedag ontvangt, terwijl aan mijn vader P. J. van der Spek wordt gevraagd hem met paard en rijtuig te halen en terug te brengen voor f 2 à f 2,50 per rijdag.

Het beroepingswerk wordt onmiddellijk ter hand genomen. Wanneer de uitspraak van Paulus "Het natuurlijke komt eerst, daarna het geestelijke" hier van toepassing is, dan hebben de broeders dit advies ter harte genomen. Het traktement voor zijn opvolger wordt verhoogd en op f 1 100 per jaar vastgesteld.

Men brengt een beroep uit op candidaat J. G. Geelkerken van Hilversum. Deze verzoekt de beroepingsbrief in portefeuille te houden, aangezien hij binnen afzienbare tijd tot Doctor in de Heilige Godgeleerdheid hoopt te promoveren. Men volgt het advies op, echter is er in de vergadering van 18 november 1909 een schrijven van Dr. Geelkerken ingekomen, waarin deze mededeelt na ernstig overleg besloten te hebben voor het uitgebrachte beroep te bedanken. Achteraf kan Zoetermeer zich misschien gelukkig prijzen. Hij was het immers die door zijn preken over de eerste hoofdstukken van de Bijbel aanleiding gaf tot het bijeenroepen van de bekende Asser synode in 1926.

Nu wenst men candidaat F. C. Meijster als herder en leeraar in Zoetermeer. Deze bewilligt bij schrijven van 2 december 1909 "waarin Zijne Eerw. verklaart onder biddend opzien tot den Koning der Kerk met volle vrijmoedigheid de beroeping aan te nemen". Blijkens de "Herinneringen" verschijnt met Ds. Meijster een begaafd redenaar op Zegwaart's kansel. Hij paarde een opgeruimd gemoed, zich vaak uitend in den gullen lach, aan den stemmigen ernst die den dienaar des Woords vooral op den kansel

kenmerkt en siert. Zelf een predikantszoon, gehuwd met een predikantsdochter, werd de traditie van het voorgeslacht gehandhaafd en verscheen Ds. Meijster in toga op den kansel. Het mocht eerst wat vreemd schijnen, "ongelukken" werden er niet door veroorzaakt en men mocht "die deftigheid" toch wel". Zijn verblijf is van zeer korte duur. Op 18 augustus 1912 houdt hij zijn afscheidspreek. In de daarop volgende week vertrekt hij naar Rotterdam.

De door hem ondertekende notulen vermelden slechts weinig wetenswaardigheden. Er wordt een knielbankje aangeschaft voor de huwelijksbevestiging benevens een karpert. In de Kerk wordt gasverlichting aangebracht. Ook worden de belangen der armen breedvoerig besproken en worden zij vermaand niet te bedelen langs de huizen en in geen geval bij mensen buiten de Gereformeerde Kerk. De materiële positie van de predikant wordt evenmin vergeten. Het traktement wordt met f 100 per jaar verhoogd terwijl voorts een maximum kindertoelage van f 100 wordt ingevoerd.

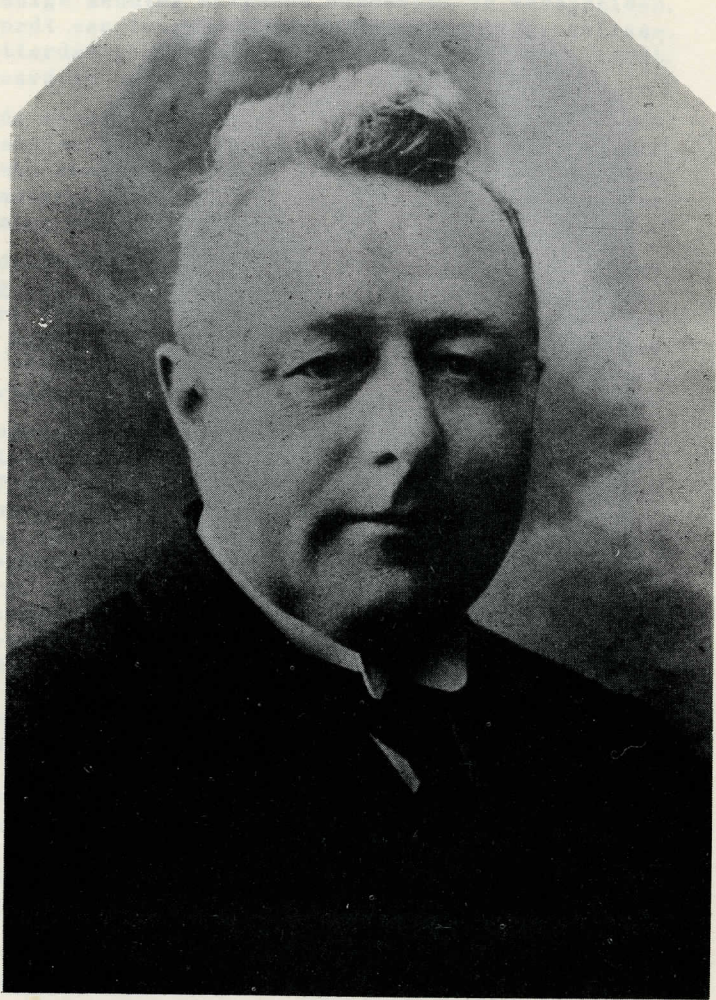
Ter voorziening in de vacature wordt gestemd over een tweetal, waarvan Ds. R. Sybrandy van Lopik de meerderheid verkrijgt.

Hij neemt het beroep aan en doet intrede op 9 november 1913. Hij arbeidde hier - aldus de "Herinneringen" - met trouw en toewijding, al was het kanselwerk op wat eenvoudiger leest geschoeid dan dat van zijn voorganger. Er doen zich tijdens het pastoraat van Ds. Sybrandy verschillende moeilijkheden voor. In de vergadering van 22 januari 1914 klaagt een der broeders over geestelijke stromingen die van buiten af op de gemeente inwerken; noemt zelfs de Mormonen. Anderen constateren de schadelijke invloed van de heer Manussen, een voorganger van een vrij-Evangelische groep die hier ter plaatse over enige aanhang beschikte.

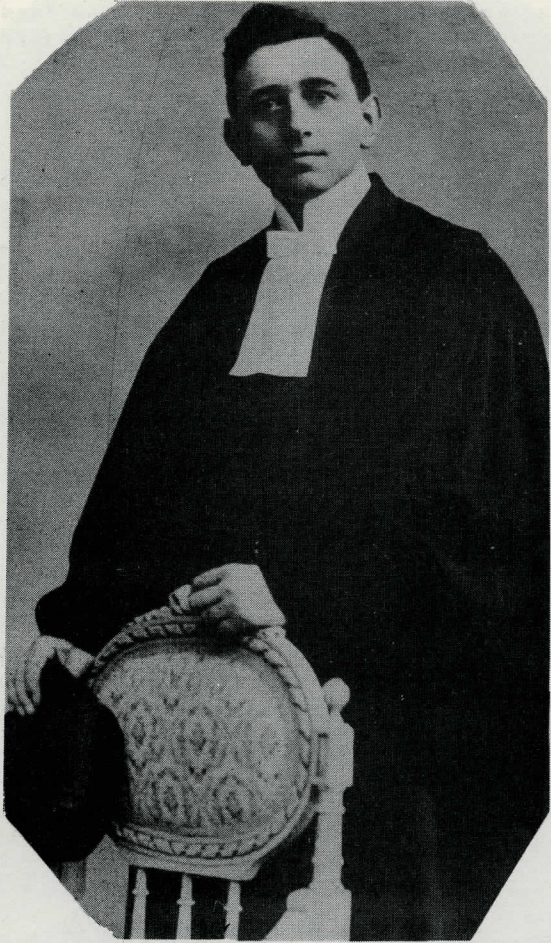
In 1915 onttrekken zich enkele leden aan de gemeenschap van de Gereformeerde Kerk in verband met hun overgang tot de Christelijke Gereformeerde Kerk. Men leest echter niets over een zelfstandige instituering van de Chr. Gereformeerden hier ter plaatse.

Sporadisch worden ook de gevolgen van de Eerste Wereldoorlog genoemd. Zo is er op 29 juli 1915 een schrijven van de Evangelische Alliantie ter tafel waarin verzocht wordt de nood van de Europese volken in een speciale dienst aan God op te dragen.

Op het einde van 1916 wordt een biddag uitgeschreven in verband met de door de Centrale Mogendheden aan de Entente gedane vredesvoorstellen.

Dr. R. SYBRANDY, 1913-1920

Dr. F.C. MEYSTER, 1910-1912

In deze tijd wordt de Evangelisatie krachtig ter hand genomen. De gemeente wordt in een aantal wijken verdeeld en een tiental broeders nemen op zich een van het Comité voor Inwendige Zending uitgaand maandblad te verspreiden. In 1916 wordt een congres voor Gereformeerde Evangelisatie te Rotterdam gehouden, waarbij onze gemeente wordt vertegenwoordigd door Ds. Sybrandy en A.D. van Rijs.

Het reeds meermalen ter sprake gekomen plan tot bouw van een gaanderij wordt eindelijk gerealiseerd. De heer van Os maakt een ontwerp dat voorziet in uitbreiding met 16 plaatsen en waarbij tevens rekening is gehouden met plaatsing van een groter orgel.

Het predikantstraktement gaat in deze jaren met sprongen omhoog. In maart 1917: f 1 350 + f 200 kindergeld. In februari 1919 f 2 000 + duurtetoeslag. In juli 1920 f 2 700 + kindertoeslag. In oktober 1920 bereikt het voorlopig zijn maximum bij f 3 000 + vrije woning en tuin en vrijdom van belasting met een maximum van f 150.

De oorlogsjaren brengen ook op het kerkelijke terrein activiteit teweeg. Zo ziet in de vergadering van 25 januari 1917 de Commissie van Beheer het levenslicht. Zij zal bestaan uit 4 leden, terwijl uit de Kerkeraad nog één lid zal toetreden. De eerste maal neemt Joh.Pars namens de kerkeraad zitting. De andere leden zijn J.M.Boon, H. Brinkers, J. van der Wel en C.J. Veldhuijzen. In een nog aanwezige brief van de scriba E.H.Chardon aan aander nieuw benoemde leden wordt het nieuwe instituut Commissie van administratie genoemd.

In 1918 wordt voor het eerst het Kerstfeest met de kinderen - zoals wij dat nu nog kennen - afzonderlijk gevierd. Een hoogtijdag in het kinderleven. Hierbij had "meester" Nieuwenhuijsen de leiding en hij deed dat voortreffelijk. De kinderen kwamen vooraf in de kleine consistoriekamer bijeen, waarna de meester hen klas voor klas de Kerk binnenleidde. Met aandacht werd geluisterd naar het Kerstverhaal en de vrije vertelling, terwijl de chocolademelk en de krentenbroodjes ook goed in de smaak vielen. De ouderen zullen zich nog herinneren dat o.a. Mevrouw Boon en Mevrouw Veldhuijzen-Brinkers jarenlang in het damescomité zitting hadden.

Dat de Gereformeerde zede in de tijd van een halve eeuw op tal van punten is veranderd bewijst wel het feit, dat in 1917 besloten wordt een zuster der gemeente bij het eerstvolgend huisbezoek ernstig te vermanen, aangezien zij heeft deelgenomen aan een hardrijderij op schaat-

sen. Volledigheidshalve zij hieraan toegevoegd, dat deze hardrijderij niet op zondag plaats had. Overigens ontbrak ook in deze jaren de humor niet. Een van de oudere catechisanten was dienstplichtig. Op de catechisatie had hij in de regel veel last van slaap. Toen Ds. Sybrandy op een keer informeerde: En jij Kees? luidde het antwoord: present majoor.

In 1920 neemt Ds. Sybrandy het beroep naar de Kerk van De Krim aan. Onmiddellijk worden er pogingen aangewend de ledige plaats vervuld te krijgen. De keuze valt op candidaat Deddens van Rotterdam. Deze bedankt, ondanks het feit dat de kerkeraad hem "wegens de uitgestrektheid der gemeente een fiets in het vooruitzicht heeft gesteld". Ook enkele volgende gegadigden bedanken. Pas na anderhalf jaar komt Ds. G. van Duinen naar Zegwaart. Er was één ingezetene die de lange duur van de vacature vermoedelijk wel kon waarderen. Dat was de rooms-katholieke gemeentesecretaris, de heer Blaauwhof die moeite had met het vinden van een geschikte woning en daarom tijdelijk de gereformeerde pastorie mocht betrekken. In dit verband kan er nog aan worden herinnerd dat bij de ingebruikneming van het nieuwe gebouw aan de Stationsstraat de heer Nieuwenhuijsen met zijn gezin de oude pastorie ging bewonen en dat deze met zijn bekende humor toeheeft opgemerkt: De tijden zijn wel veranderd. Vroeger kreeg de schoolmeester het afgedankte jasje van de domineé en nu zijn afgedankte huis.

Ds. Van Duinen, die in november 1921 Zoetermeer-Zegwaart als zijn eerste gemeente mocht begroeten, was ook toen reeds een kanselredenaar van groot formaat. De kerk was steeds stampvol. In de grote gezinnen waar nu eenmaal een oppasser voor de kleintjes nodig was, "vochten de gezinsleden erom wie maar ter kerke mocht gaan. Ook de belangstelling van buiten-kerkelijken was ongemeen groot. Schrijver dezes was toen negen jaar oud, maar kan zich nog heel goed enkele van zijn preken herinneren, o.a. over Naäman de Syriër en "Maranatha". Het was, zoals terecht in de "Herinneringen" wordt opgemerkt, een geheel "eigen methode. Overigens was Ds. Van Duinen een man van de moderne tijd. Telegrafisch geeft hij bericht van aanneming van het beroep. Toen een der kerkleden zich het genot van een automobiel kon permitteren (een hele gebeurtenis omstreeks 1922), maakte de jonge predikant een zeer dankbaar gebruik van het aanbod met hem naar omliggende gemeenten te rijden voor het vervullen van een preekbeurt. Zelden was er zoveel opgewektheid en enthousiasme bij

1911 en 1912, al bleef Dr. Van Duinen uitsluitend ook de
kritiek niet ongevoelig.
Zijn eerste boek en later zijn boek "De G. van
Duinen" is zijn meest bekend. In het 1921 vertrek hij naar
Schiedam.

Ds. G. VAN DUINEN, 1921-1924

jong en oud, al bleef Ds. Van Duinen natuurlijk ook de
critiek niet gespaard.

Slechts twee en half jaar heeft onze gemeente "Gabe van
Duinen" in zijn midden gehad. In mei 1924 vertrok hij naar
Schiedam.

ONDER HERDERLIJKE LEIDING

De gemeente blijft na het afscheid van ds. G.v. Duinen ruim één jaar vacant. Er worden in die tijd drie beroepen uitgebracht, het laatst op candidaat H. Versluys. Deze neemt het aan en doet op 10 januari 1926 zijn intrede. Met de komst van ds. Versluys breekt er een tijdperk van gemeente-opbouw aan. Zijn ruim twintigjarige ambtsperiode alhier is gekenmerkt door voortdurende herderlijke bearbeiding van de gemeente.

In deze twintig jaar hebben een aantal belangrijke gebeurtenissen plaats gehad. Allereerst wordt er in die jaren een nieuwe kerk gebouwd. De oude kerk en pastorie vertonen veel ongerief en door de gestadige groei van de gemeente wordt het kerkgebouw te klein.

Het getuigt van wijs beleid, dat de kerkeraad deze zaak op de juiste wijze heeft aangepakt. Hij heeft daarbij niet de oplossing gezocht in tijdelijke verbeteringen.

Een voorstel om de plaatsen vrij te geven wordt afgewezen, omdat velen op de eigen plaats een kussen en kerkbijbel hebben liggen. De oplossing van het plaatsengebrek ziet men in nieuwbouw of verbouw van de bestaande kerk. Op 2 mei 1928 vormt men daarom een nieuw fonds tot verbetering of verbouw, terwijl tevens het "nieuwe kerk"fonds gehandhaafd blijft.

De commissie van beheer wint advies in bij twee architecten, te weten de heren Plooy uit Amersfoort en Jolink uit de Lier.

De gegeven adviezen zijn echter niet eensluidend. Eerstgenoemde adviseert tot nieuwbouw over te gaan, terwijl de ander aan verbouw de voorkeur geeft. De kerkeraad staat dan voor een moeilijke keus. Het oude gebouw is hun dierbaar, maar ook een geheel nieuw gebouw is heel aantrekkelijk.

De geschatte bouwkosten lopen niet ver uiteen: f 38 000,- voor verbouw en f 39 000,- voor nieuwbouw.

Op 12 juni 1929 kiest men definitief voor nieuwbouw. Een keuze waarmee, zij het na enige aarzeling, ook de commissie van beheer instemt. Nadat deze commissie enig oriënterend werk heeft verricht, gaat de kerkeraad er op 4 april 1930 toe over, een bouwcommissie in het leven te roepen. Deze is samengesteld uit de heren: J.M. Boon, J. Brinkers, G.J. Roos, J. Hoogendam en J.C. Veldhuijzen. De commissie

krijgt de opdracht, om voor max. f 35 000,- een nieuwe kerk te bouwen.

Aanvankelijk schrikt de commissie hier, met het oog op de crisistijd, voor terug, maar dan gaat zij, gesteund door de kerkeraad, met voortvarendheid te werk. Het resultaat laat niet lang op zich wachten. In juli 1930 komen drie plannen ter tafel:

Het eerste omvat de bouw van een nieuwe kerk op eigen terrein.

Het tweede voorziet in verkoop van de oude kerk en behoud van de pastorie. Het nieuwe kerkgebouw zal naast het oude worden opgetrokken. Hiertoe moeten echter eerst twee huizen worden gesloopt. Het ontwerp wordt naar de bewoner van één van deze huizen: "het plan Hoogendam" genoemd.

Het derde plan voorziet in de bouw van een nieuwe kerk met pastorie en verkoop van de oude kerk en pastorie.

Men wil deze kerk bouwen op het terrein van de heer Visser aan de Molenweg (sedert 1931 Stationsstraat).

Een vergelijking van deze drie plannen luidt als volgt:

Bouw op	totale kosten	jaarlijks te betalen	
		rente	aflossing
eigen terrein	f 44 500	f 1 275	f 425
terrein Hoogendam	f 54 500	f 1 425	f 275
" Visser	f 61 300	f 1 340	f 360

Men besluit hierop voor f 38 000,- een nieuwe kerk te bouwen op het eigen terrein of op het terrein Visser. De overweging, dat er een koper voor de oude kerk en pastorie is, heeft daarbij zeker een rol gespeeld. Aanvankelijk wilden de vrienden van de Waarheid (de latere Gereformeerde Bond in de N.H. kerk alhier) het kerkgebouw overnemen. Men werd het echter niet eens over de prijs en de koop sprong af. Met de andere gegadigde komt men tot overeenstemming. In februari 1932 wordt het kerkgebouw met pastorie verkocht aan de heer A. v.d. Spek voor f 16 000,-.

Vóór die tijd vinden echter nog een aantal belangrijke gebeurtenissen plaats.

In september 1930 worden een zestal ontwerpen (twee op het oude en vier op het nieuwe terrein) ter bespreking op de kerkeraad en vervolgens op de ledenvergadering gebracht. De kerkeraad spreekt hierbij zijn voorkeur uit voor de bouw op het terrein Visser. Hoewel enige leden het bezwaarlijk vinden, dat dit terrein vijf minuten gaans buiten de dorpskom ligt, stemmen 35 van de 52 leden in met de voorkeur van de kerkeraad. De bouwcommissie neemt daarna op-

tie op het terrein Visser. Op instigatie van verschillende leden stelt zij echter eerst nog een onderzoek in naar de bruikbaarheid van een tweetal andere terreinen, die binnen de bebouwde kom liggen. Het blijkt, dat beide terreinen zeker onderdoen voor het terrein Visser.

Architect Plooy krijgt de opdracht een tweetal bouwplannen voor kerkbouw met en zonder toren op het terrein Visser uit te werken. In 1931 kiest de kerkeraad het plan tot bouw van kerk met toren en pastorie voor f 65 200,-. Ook de ledenvergadering spreekt zich met 46 van de 48 stemmen voor dit plan uit.

De financiële kant van de zaak wordt ernstig overwogen. De bouwcommissie heeft zich tot taak gesteld bij rondgang in de gemeente een bedrag van f 15 000,- in te zamelen. Dit bedrag wordt op f 38,- na bijeengebracht. De twee kerkfondsen zijn samengevoegd. Ook wordt er een dubbeltjesfonds gevormd. Het is de bedoeling, dat alle leden hieraan iedere week een dubbeltje of minder geven. Het fonds is bedoeld voor de aanschaf van meubilair en de aankleding van het interieur van het kerkgebouw.

Enkele broeders spreken het vermoeden uit, dat de bouw vijf à zesduizend gulden meer zal kosten dan geraamd is. De bouwcommissie gaat daarna over tot open inschrijving voor de kerkbouw.

Het is broeder J. van Os aan wie als laagste inschrijver de bouw wordt gegund.

Op 11 november 1931 legt ds. Versluys de eerste steen. Acht maanden later, op 6 juni 1932, wordt het nieuwe kerkgebouw in gebruik genomen.

De bouw is voorspoedig verlopen; slechts enkele details worden tijdens de bouw gewijzigd. Zo wordt de toren vier meter hoger; de kerk draagt nu ook bij tot verfraaiing van het dorpsbeeld. Ook wordt de toren van een wijzerplaat voorzien. Het blijkt, dat er moet worden geheid. Ook hierin wordt voorzien.

De sloot vóór de kerk levert nog enige moeilijkheden op met Gedeputeerde Staten. Het provinciaal bestuur blijkt niet van zins te zijn - zoals aanvankelijk werd gemeend - de sloot te dempen, maar eist dat de kerk dit doet. Na overleg wordt men het eens. Voor rekening van de kerk zullen twee dammen worden gelegd.

Het orgel voor de nieuwe kerk wordt voor f 4 470,- gekocht. Het heeft voldoende capaciteit voor de begeleiding van 500 personen en heeft een eigen windvoorziening. Dit laatste is zeker een vooruitgang, omdat bij het oude orgel het pompen nogal eens te wensen overliet, wat de gemeentezang zeker niet ten goede kwam.

Ook de nieuwe pastorie vormt in vergelijking met de oude een grote vooruitgang. Zij is veel ruimer van opzet en heeft een grote tuin.

In juni 1932 worden de plaatsen verdeeld. De gezins-hoofden mogen, te beginnen met het oudste, een familie-bank kiezen. Om de vijf jaar en wel in 1937, 1942, 1947 en 1952 zal een nieuwe indeling worden gemaakt.

In 1933 volgt de totale afrekening van de kerkbouw, die in afgeronde bedragen als volgt luidt.

Giften	f 16 237	Aankoop grond	
Dubbeltjesfonds	" 691	(40 x 50 m ²)	f 7 310
Rente '31 + '32	" 264	Aanbesteding	" 51 750
Collecten	" 176	Architect +	
Kerksfonds	" 5 200	opzichter	" 4 776
Verkoop oude kerk		Centrale verwar-	
+ pastorie	" 16 000	ming	" 2 200
Diverse leningen	" 39 100	Meubilair	" 3 060
		Verlichting	" 1 098
		Stoffering +	
		60 stoelen	" 1 024
		Dammen + sloten	" 570
		Wijzerplaten	" 180
		Orgel	" 4 470
		Diversen	" 1 261
	<u>f 77 668</u>		<u>f 77 668</u>

De ledenvergadering neemt de verplichting op zich per jaar f 1 732,- aan rente en f 500,- aan aflossing op te brengen. Het geleende bedrag en de f 4 000,- oude schuld kunnen dan in 35 jaar worden afgelost. Een broeder vindt de periode van 35 jaar wat kort en vraagt zich bezorgd af of het komende geslacht het geven dan niet zal verleren. Het antwoord van de dominee getuigt van veel werkelijkheidszin. Hij verwacht, dat men over een jaar of twintig bij de huidige toename van 15 leden per jaar opnieuw zal moeten bouwen.

Nadat de kerk en de pastorie zijn gebouwd, wil men in 1933 ook aan de koster onderdak verschaffen. Het blijkt, dat er zowel naast als achter de kerk een weg zal komen. Men wil daarom achter de kerk nog een strook grond kopen om er de kosterwoning op te bouwen. De moeilijke crisistijd veroorzaakt echter, dat de plannen voor de bouw niet worden verwezenlijkt.

Nog eenmaal is er in deze tijd sprake van nieuwbouw. In 1935 vormt de oudervereniging een fonds om tot uitbreiding van vergaderruimte te komen. Door de oorlogstijd raakt dit fonds echter in vergetelheid.

Als een ware herder leidt dominee Versluys in die jaren de gemeente. Hij richt zich tot de leden als tot de gemeente van Christus en wekt hen op tot het voortbrengen van vruchten van dankbaarheid. In deze geest bouwt hij aan Gods Koninkrijk en hij mag zegen op zijn werk zien.

In een achttal inleidingen lichten hij en broeder Nieuwenhuijsen de verschillende facetten van het Christenleven nader toe. De titels van deze inleidingen zijn veelzeggend: Kerk en jeugd (1935 door broeder Nieuwenhuijsen), Gemengde huwelijken (1942), Verloving (1946), Huisbezoek (1940), Ons kerkbezoek (1943), Uw doop verstaan (1943), en Geloofsverzekerdheid (1943). In 1925 ontbrak het veel belijdende leden aan geloofsverzekerdheid. Slechts 50% van hen maakte gebruik van het Heilig Avondmaal. Dank zij de zegenrijke arbeid van ds. Versluys is hierin verandering gekomen. In 1947 neemt nog maar 1/5 deel niet aan het Heilig Avondmaal deel.

Ook de liturgie wordt door hem en broeder Nieuwenhuijsen in verscheidene inleidingen nader toegelicht. Het is wel nodig, dat de gemeente de liturgie beter gaat beleven, want er zijn nogal eens klachten over het onordelijke verloop. De volgende onderwerpen worden behandeld: Onze eredienst (1935), De prediking (1935), Eenige gezangen (1934), De ambten (1940 door br. Nieuwenhuijsen) en Dienst des Woords (1946). Een klein aantal wijzigingen in de liturgie komen in deze tijd tot stand.

Zo was het tot 1931 gebruikelijk, dat bij gedwongen huwelijk openbare schuldbelijdenis voor de gemeente werd afgelegd. In dat jaar komt men, mede onder invloed van de classis, tot de overtuiging, dat deze zonde tegen het zevende gebod gelijk staat met de eerste trap van de kerkelijke tucht. Men besluit daarom van de "afschrikwekkende" openbare belijdenis afstand te doen en te volstaan met schuldbelijdenis voor de kerkeraad waarvan tot 1942 nog mededeling wordt gedaan aan de gemeente.

Ook het stille gebed voor de dienst wordt ordelijk geregeld. Het was tot 1930 gebruikelijk, dat men dit gebed deed, nadat men was binnengekomen. In dat jaar besluit de kerkeraad het stil gebed gezamenlijk met de predikant te bidden. Dit blijkt evenwel nogal stroef te verlopen. Een stroefheid, die verklaard moet worden uit een zekere behoudzucht, die in de gemeente heerst. Dit komt ondermeer tot uiting bij de invoering in 1933 van de bundel "Eenige gezangen". Vooral in de eerste jaren na de invoering wordt er, ondanks aanmerkingen van meerdere leden, nog maar weinig uit gezongen. Veel wordt gevraagd van de jongste lidmaten. Het is nl. gebruikelijk om pas aan het einde van

de kerkdienst te dopen. In verband met de groei van de gemeente wordt het na 1941 gebruikelijk de namen van de doopouders te noemen.

De gereformeerde zede in die dagen zoekt het vooral in een stelsel van verboden. Het reizen op den sabbath is wel het teerste punt. Van de kansel af wordt vermaand tegen het feestvieren op Koninginnedag. Het bezoek aan het concours hippique, het familiebad en een goochelavond zijn allemaal verboden. De enige positieve ontspanning vindt men in de jeugdverenigingen. Er wordt echter streng voor gewaakt, dat de j.v. en m.v. niet op hetzelfde uur vergaderen.

Naast deze inleidingen over het christenleven en de liturgie worden enkele onderwerpen uit de kerkleer behandeld. Ds. Versluys belicht achtereenvolgens:

"De vijf artikelen tegen de Remonstranten" (1938)

"De Dordtsche leerregels" (1939), Het Schriftgezag (1940), "Het Modernisme" (1941), en "De Afscheiding en Doleantie" (1942). In deze laatste inleiding klinkt een toon van verlangen naar éénwording, van wat toen gescheiden werd. Dat dit onderwerp juist in 1942 wordt aangesneden, is begrijpelijk, als men de voorgeschiedenis kent.

Sedert 1912 is de kerk van Delft zendende kerk voor het zendingsveld te Solo. De gereformeerde kerk van Zoetermeer steunt deze arbeid. In 1927 vormt de kerkeraad, die tot dan toe zelf de belangen van de zending heeft behartigd, een zendingscommissie. Deze commissie heeft in de loop der jaren veel activiteiten ontplooid. Reeds in het jaar 1930 is zij er zich van bewust, dat naast de zending in het verre Indië ook het Evangelie gebracht moet worden aan buitenkerkelijke dorpsgenoten.

Men begint met lectuurverspreiding en huisbezoek. Dit huisbezoek leert de commissie, dat het in de meeste gevallen mensen betreft, die van de N.H. kerk vervreemd zijn. Zij legt daarom in 1933 de kerkeraad de vraag voor of hier niet samen met de hervormden moet worden geëvangéliseerd. De kerkeraad heeft echter nog geen vrijmoedigheid om daartoe te besluiten. In datzelfde jaar wordt in een ledenvergadering een inleiding gehouden over "Zending en evangelisatie" opdat een ieder ook hierin zijn taak zal weten te verstaan.

Het is juist in die tijd moeilijk om te evangeliseren. De vreselijke depressie heeft vele gezinnen noodlijdend gemaakt. De commissie ziet zich voor een moeilijke beslissing geplaatst. Moet zij in noodlijdende gezinnen waar het Evangelie gebracht wordt ook stoffelijke hulp bieden? Maakt men zo geen broodchristenen? In 1936 wordt besloten, dat

men ook stoffelijke hulp zal bieden om zodoende de ware naastenliefde te betrachten. In datzelfde jaar stelt de commissie een aantal helpers aan om nog meer werk te kunnen doen. Naast de lectuurverspreiding en het huisbezoek begint men in 1939 met straatprediking.

De oorlogstijd legt veel activiteit aan banden. Het contact met het zendingsveld is vrijwel verloren. De zendingscommissie werpt zich daarom met verdubbelde energie op haar evangelisatietoek. Men verspreidt in 1941 een zestigtal Elisabethbodes en dringt er bij de leden met steunabonnement op aan om ook hun exemplaar door te geven. In die jaren wordt er Paas- en Kerstfeest met buitenkerkelijke kinderen gevierd. Het werk neemt zo'n omvang aan, dat de kerkeraad er in 1942 toe overgaat de zending en evangelisatie te splitsen. De daarbij gevormde evangelisatiecommissie bestaat uit een aantal afdelingen; de afdeling huisbezoek, lectuurverspreiding, zondagsschool, straatprediking en zangkoor. Dit zangkoor heeft in de markante figuur van broeder H. Nieuwenhuijsen een uitstekende dirigent getroffen. Hij wijdt zich ondanks zijn krasse leeftijd met voorbeeldig enthousiasme aan zijn taak. Ook de gemeentezang ontsnapt niet aan zijn aandacht. Hij organiseert met medewerking van de kerkeraad een aantal zangavonden, waarop de gemeente beter leert zingen.

Een voorstel van de evangelisatiecommissie om een hulpprediker voor het evangelisatiewerk aan te stellen, vindt zowel in de kerkeraad als in de ledenvergadering een kleine meerderheid. De minderheid is niet tegen evangeliseren, maar vindt het financieel een te zware last om hiervoor een hulpprediker aan te stellen. De kerkeraad houdt daarom de beslissing aan.

Men wordt bij het evangelisatiewerk steeds weer geconfronteerd met de gescheidenheid van de kerken. Het is daarom, dat de kerkeraad in 1943 contact zoekt met de hervormde kerkeraad. Daarvoor is er reeds meer contact geweest met de andere kerken. Het initiatief daartoe is altijd van de Gereformeerde Kerk uitgegaan. Zo wordt in 1930 gezamenlijk met de Ned. Herv. Kerk en de in 1923 gestichte Gereformeerde Gemeente een adres aan de gemeenteraad gericht over de sluiting van de café's op zondag. Dit verzoek wordt door de gemeenteraad afgewezen. In 1931 houdt men samen een protestbijeenkomst tegen de vervolgingen in Rusland. Ook wordt in alle kerken op 29 maart van dat jaar voor de vervolgdgen gebeden. In 1931 stelt men een poging in het werk om in alle plaatselijke kerken op dezelfde dag bid- en dankstond te houden. Hoewel de hervormde predikant Ds. Röth er voor voelt, loopt deze poging toch op

niets uit. Ter gelegenheid van het feit, dat het in 1933 400 jaar geleden is, dat prins Willem van Oranje werd geboren, wordt in maart een gezamenlijke kerkdienst in de Hervormde Kerk gehouden. Het initiatief, dat de kerkeraad in 1942 neemt leidt tot 4 samensprekingen met de hervormde kerkeraad. De hervormde predikant dr. Woldendorp spreekt daarbij over "onze houding tegenover de confessie" en ds. Versluys houdt een inleiding over "kerk en kerkbegrip". Of deze besprekingen nog vrucht afwerpen vermeldt de historie niet.

Met de naburige gereformeerde kerken werden in die tijd enige belangrijke regelingen getroffen. Zo komt men in 1932 samen met Voorburg, Rijswijk en Leidschendam tot uitgave van een kerkblad. Dit blad bevat een algemeen gedeelte en een gedeelte voor iedere kerk afzonderlijk. Zoetermeer deelt met Leidschendam één pagina. Het algemene gedeelte staat onder verantwoordelijkheid van een overkoepelende perscommissie terwijl het plaatselijke gedeelte voor de verantwoording van de eigen perscommissie is. De drukker wil de kosten van uitgave dekken met advertentiegelden. De kerken stellen zich garant voor dit experiment, dat echter al spoedig mislukt. Na enige tijd vindt men een andere drukker, die bereid is voor een abonnementsgeld van f 0,60 per kwartaal het blad uit te geven. In maart 1933 heeft men hier reeds 80 abonnementen. Het blad wordt echter aan alle leden gestuurd en na enige jaren zijn er nog maar enkelen, die niet betalen willen en enigen, die niet betalen kunnen.

De kerkelijke gemeente krijgt in die tijd vaste grenzen. Vooral in Benthuizen doen zich grenskwesties voor (1923, '36, '39). Het blijkt in 1923, dat de grensregeling van 1919 met Hazerswoude niet is bekrachtigd. Het duurt echter tot 1939 voordat er een definitieve regeling wordt getroffen. De grens komt te liggen bij de brug naar de Benthuizer Noordpolder.

In 1929 treft men een grensregeling met Leiderdorp, als blijkt, dat een gereformeerde zuster zich in het overwegend katholieke Gelderswoude heeft gevestigd. De grens komt hier te liggen op de plaats, waar de Slootweg overgaat in de Hoogbroekweg. De Bentsdijk tot de Bent zal bij Hazerswoude behoren.

In 1932 wordt de grens met Berkel en Rodenrijs vastgesteld. Deze ligt bij het begin van de vaart aan het Noordeinde.

De voortdurende groei van de gemeente brengt veel werk met zich mee. Om het huisbezoek naar behoren te verrichten, wordt de kerkeraad in 1929 met een vijfde en in 1938

met een zesde ouderling uitgebreid. Sedert 1932 is de gemeente in drie wijken ingedeeld, zodat er dan voor elke wijk twee ouderlingen zijn.

De zittingsperiode wordt aangepast aan dit zestal ouderlingen en gebracht op zes jaar. Later wordt dit tot drie jaar teruggebracht, zodat er ieder jaar twee ouderlingen aftreden.

Aan de kerkeraad zijn de moeilijkheden niet bespaard gebleven. In de jaren rond 1930 dreigt er onenigheid met de commissie van beheer. Deze commissie vindt zich teveel afhankelijk van de kerkeraad en wenst grotere bevoegdheden. De kerkeraad meent evenwel, dat hij de enige kerkelijke regering vormt en dat de commissie zich aan zijn besluiten moet onderwerpen. In 1936 ontstaat er een conflict. De kerkeraad maakt dan gebruik van zijn recht om buiten de voordracht van de commissie om een nieuw commissielid te benoemen. De commissie is het niet eens met deze keus en treedt af. Na enige samensprekingen erkent de commissie niet broederlijk te hebben gehandeld. Men reikt elkaar de hand en de zaak behoort tot het verleden.

De financiële toestand laat in de jaren dertig veel te wensen over. De invoering van de vaste vrijwillige bijdragen in 1920 hebben de kerkelijke financiën niet gezond gemaakt. De commissie houdt eens per maand zitting, om deze bijdragen in ontvangst te nemen, maar het schijnt de gemeentelieden moeilijk te vallen de gang naar die zitting te maken. Ook het nemen van een girorekening in 1933 brengt de gelden niet vlotter binnen. Er is vrijwel ieder jaar een tekort, dat in de eerste maanden van het volgende jaar met collectes wordt weggewerkt. In 1936 moet men, in verband met de crisis, ertoe overgaan het predikantstraktement met f 200,- tot f 3 120,- te verlagen. In 1940 kan men het gelukkig weer op het oude niveau brengen. In dat jaar voert men een actie tot verhoging van de vrijwillige bijdrage. Ieder lid ontvangt een schema, waaruit valt op te maken hoeveel er van hem wordt verwacht. In de jaren daarna worden de uitgaven door de inkomsten gedekt. In 1946 wordt het traktement wegens de duurte der tijden gebracht op f 3 900,-.

Het is vooral de diaconie, die het in de crisisjaren heel moeilijk heeft gehad. Vóór 1928 heeft men steeds geld over, maar daarna gaan de uitgaven de inkomsten overtreffen. Aanvankelijk weet men de tekorten met het in de vorige jaren verworven saldo (+ f 1 200,-) te dekken. In 1931 komt men tot de conclusie, dat crisissteun onder de algemene genade valt en daarom overheidstaak is. Het jaar daarop is het saldo echter tot f 90,- geslonken, zodat men in

1933 moet besluiten om, ondanks de duurder wordende tijden, de steun te verlagen. Het jaar 1935 biedt echter enige verlichting. Dan overlijdt broeder Oprel in het rusthuis te Scheveningen. Deze broeder, die sedert 1926 in het rusthuis verblijft, heeft met de diaconie een overeenkomst gesloten, waarbij deze hem vrijwaart voor armoede. Dankzij deze overeenkomst wordt de diaconale kas f 2 000,- rijker. In datzelfde jaar schakelt men de vrouwelijke leden in bij de verdeling van de ingezamelde kleding. Het is een van de weinige taken, die men de vrouwelijke leden laat uitvoeren. Wel wordt het de vrouwelijke leden en de doopleden boven de 18 jaar sedert 1931 en 1934 toegestaan de ledenvergaderingen bij te wonen. Het stemrecht wordt hun echter nog onthouden. Na 1939 verminderen de uitgaven van de diaconie en heeft men weer een batig saldo.

Ook de oorlogstijd stelt de kerkeraad voor moeilijke beslissingen. Het gemeentelven is in deze tijd bijzonder actief. Het is zelfs zo, dat de jaarlijks gehoorde klacht van slecht kerkbezoek bij de tweede dienst in die tijd niet gehoord wordt.

Tal van activiteiten zijn in die dagen beknot of verboden. Het werk van de jeugdverenigingen en de in 1933 opgerichte mannenvereniging "Onderzoekt de Schriften" wordt in 1942 onmogelijk gemaakt. Toch weet men het jeugdwerk op andere wijze aan de gang te houden. De dominee houdt catechisatie voor de oudere jeugd en er worden speciale jeugddiensten georganiseerd.

De jodenvervolgning gaat niet onopgemerkt aan de kerk voorbij. De kerkeraad stelt zich in 1941 volledig achter het protest van de kerken tegen deze vervolging. Het stuk wordt in het openbaar op de ledenvergadering voorgelezen.

Het gebed voor de Koningin en haar huis wordt gehandhaafd. Ook in ander opzicht voelt de kerk de gevolgen van de oorlog. Een tiental jonge leden zijn gedwongen in Duitsland te werken. Zelf hebben de gemeenteleden een aantal evacuees uit de kuststreek in hun midden.

In de jaren 1940-1945 verliezen twee leden door oorlogsgeweld het leven. Na de oorlog komen twee leden in Nederlands-Indië om het leven.

Om zich te vrijwaren voor oorlogsschade, sluit de kerkeraad in 1941 een molestverzekering voor f 70 000,-.

Ten behoeve van de kerkgangers uit Benthuizen wordt in de oorlogsjaren een kerkkoets aangeschaft om de sedert 1930 bestaande autohaaldienst te vervangen.

Deze kerkkoets heeft tot 1947 dienst gedaan. Toen waren er weer voldoende auto's om de dienst te hervatten.

De grootste moeilijkheid, waarvoor de kerkeraad in die tijd geplaatst wordt, is de vrijmaking van de bezwaarde broeders en zusters en de oprichting van de Gereformeerde Kerk onderhoudende art. 31 K.O.

De synodale besluiten van vóór 1942 hebben nooit enige moeilijkheid opgeleverd. De kwestie Geelkerken in 1925 laat de gemeente onberoerd. Hoewel men in 1927 bijzonder sceptisch staat tegenover het uitzenden van radio-kerkdiensten, steunt men in 1931 de door de generale synode benoemde deputaten met een driejaarlijkse collecte.

Het voorspel tot het conflict van de generale synode met prof. K. Schilder speelt reeds in de kerkelijke pers van vóór de oorlog. Er is dan een pennestrijd gaande tussen prof. K. Schilder, hoogleraar te Kampen en prof. Hepp, hoogleraar aan de V.U. Het is een strijd waarin de broedertoon vaak wordt gemist. Men hoopt en bidt, dat de synode deze kwestie zal weten recht te zetten.

Als in 1944 de besluiten van de synode van '42/'43 openbaar worden, wekt dat ook hier grote beroering in het kerkelijk leven. Hoewel het huisbezoek in die tijd vrijwel onmogelijk is geworden, doet de kerkeraad zijn uiterste best om met de bezwaarde broeders en zusters samen te spreken.

Ook houdt de dominee voor de ledenvergadering drie inleidingen om de dogmatische besluiten toe te lichten en wordt door prof. Nauta het kerkrechtelijke deel uiteengezet. Ook de ouderling C.J. van der Spek A.zn. is bezwaard. Veel heeft de kerkeraad met hem samengesproken. Men vindt elkaar tenslotte in een door dominee Versluys opgestelde formule en op 28 oktober 1944 schijnen de grootste moeilijkheden achter de rug te zijn. De classis komt op 10 november bijeen om de moeilijkheden in Loosduinen te bespreken. De predikant aldaar is het niet eens met de synodale besluiten en is daarom door de kerkeraad geschorst. Hij heeft waarschijnlijk, ondanks zijn schorsing, toch gepreekt. Naar deze classisvergadering worden broeder C.J. van der Spek Azn. en broeder C. van Driel afgevaardigd. Broeder van der Spek is het echter niet eens met de lastbrief en vindt het optreden van ds. Smeelink niet laakbaar. De kerkeraad onthefte hem daarom van zijn missie en vaardigt broeder P. Stoutjesdijk in zijn plaats af. Het hieruit voortvloeiende conflict tussen broeder C.J. van der Spek en de kerkeraad wordt tenslotte met de kerkvisitatoren besproken. Voordat zij echter advies uitgebracht hebben, onttrekt broeder van der Spek zich op 6 januari 1947 aan de gemeenschap der kerk. Ook in 1945 en 1946 wordt de gemeente voorgelicht over de synodale besluiten. Ds. Weg-

gemans, ds. Bouwmeester en Prof. den Hartog verklaren de strekking van de besluiten en ook de kerkeraad tracht voortdurend door samenspreking een kerkscheuring te voorkomen. Het gelukt hun echter niet om bij allen de voor het grootste deel kerkrechtelijke bezwaren weg te nemen.

In totaal onttrekken zich 27 belijdende en 47 doopleden aan de kerkelijke gemeenschap.

Het is een droeve zaak en een wond, die na jaren nog schrijnt.

In 1947 keert de rust in de gemeente weer. In dat jaar ontvangt ds. Versluys enige beroepen. Het beroep naar Geldermalsen neemt hij aan. In oktober neemt hij afscheid van de gemeente, die hij twintig jaar als een trouwe herder heeft geleid.

EEN UITNEMEND CATECHEET

Slechts korte tijd, ruim negen maanden, is de gemeente vacant. In die tijd worden vijf beroepen uitgebracht.

Groot is de vreugde als het op 11 juni 1948 bekend wordt, dat ds. W.E. Gerritsma het op hem uitgebrachte beroep aanneemt. Op 29 augustus doet hij zijn intrede in de gemeente.

In hem ontvangt de gemeente een uitnemend leermeester, die de catechisatie op hoog peil weet te brengen. Van dit talent profiteert niet alleen de gemeente, ook de christelijke kweekschool in Den Haag heeft in hem een uitnemend godsdienstleraar. Daarbij is hij een vooruitstrevend christen en het is niet in de laatste plaats aan hem te danken, dat de synodale adviezen en besluiten hier zo snel weerklank hebben gevonden.

Nog in 1948 houdt hij een inleiding over onze liturgie. Deze inleiding staat aan het begin van een reeks veranderingen, die zich in de loop der jaren zullen voltrekken. Het jaar daarop bespreekt broeder H. Nieuwenhuijsen het psalmgezang. In deze inleiding betoont de heer Nieuwenhuijsen zich een warm voorstander van het ritmisch zingen. In 1950 maakt men hiermee een begin. Ter beproeving zullen tien à twaalf psalmen - indien aangegeven - ritmisch worden gezongen. Deze proefneming lukt zelfs te goed. Ook als het niet is aangegeven wordt door een deel van de gemeente ritmisch gezongen. Dit komt het zingen uiteraard niet ten goede.

Drie jaar later gaat men ertoe over om stapsgewijs een klein aantal wijzigingen in de eredienst aan te brengen. Men richt zich daarbij naar de adviezen, die de synode hieromtrent heeft gegeven.

De veranderingen zijn:

10. De gemeente staat alleen bij het votum en de zegen aan het begin en de slotzang en zegenbede aan het einde van de dienst. Het staan bij het grote gebed vervalt.
20. Na de wetslezing en de schuldbelijdenis volgt de genadeverkondiging. Tevens gaat men geleidelijk over op het gebruik van de nieuwe vertaling.

De besluiten van de generale synode van Leeuwarden leiden in 1956 tot de invoering van een dertigtal nieuwe gezangen en een aantal nieuwe in begrijpelijk Nederlands gestelde formulieren.

Het ambt van voorlezer is in de loop der jaren geruisloos verdwenen. Enkele leden stellen daarom voor, de lezenaar te veranderen, zodat het avondmaalsstel een vaste plaats in de kerk krijgt. Dit gebeurt en zo weerspiegelen preekstoel, doopvont en avondmaalsstel als een liturgisch front de woord- en sacramentsbediening in het midden van onze gemeente. Er komen tevens enkele wijzigingen in de verkiezing van de ambtsdragers. Na jaren van studie is de synode in 1952 tot de overtuiging gekomen, dat er geen bijbelse gronden zijn aan te voeren om aan de vrouwelijke belijdende leden het kiesrecht te onthouden. Tot dan had men de enigszins dwaze figuur dat de vrouwen, hoewel ze geen stemrecht bezaten, toch tegen de stemming bezwaren konden inbrengen.

In Zoetermeer wordt het vrouwenkiesrecht in 1953 ingevoerd. Slechts enkele broeders maken hier tegen bezwaar.

Daar het ambt van scriba nogal wat werk met zich meebrengt, gaat men er in 1952 toe over het aantal ouderlingen met één uit te breiden. De scriba wordt vrijgesteld van huisbezoek en kan zich daarom geheel aan het scribaat wijden. In 1955 wordt de zittingsduur van drie op vier jaar gebracht. De voortdurende groei van de gemeente maakt in 1957 een nieuwe wijkindeling noodzakelijk. Het aantal wijken wordt op 4 gebracht, het aantal ouderlingen wordt tot 8 uitgebreid, zodat er voor elke wijk twee ouderlingen zijn.

Een ander gevolg van deze groei is, dat men een plaatsentekort krijgt. Vrijwel alle vaste plaatsen zijn bezet. De nieuw ingekomenen kunnen daarom pas vijf minuten vóór de dienst plaats nemen. Men besluit daarom de plaatsen wij te geven. Alleen de ouden van dagen en gebrekkigen behouden hun vaste plaats.

In 1956 wordt de classis opnieuw ingedeeld. De oude indeling van 1951 met Den Haag Oost, waartoe Zoetermeer behoort, en Den Haag West voldoet niet meer. Zoetermeer wordt nu ingedeeld bij de classis Delfland. Deze omvat het grootste deel van het Westland, Pijnacker en Zoetermeer. In het algemeen is men er weinig mee ingenomen. Het is echter waarschijnlijk, dat er in de toekomst een nieuwe classis voor Midden-Zuidholland wordt gevormd en met die gedachte legt men zich bij deze indeling neer.

De taak van de diaconie in de jaren na de oorlog verschuift van armenzorg naar sociale arbeid. Een armoede, zoals in de vorige eeuw of tijdens de crisistijd, kennen wij hier te lande, Gode zij dank, niet meer. Slechts in die gevallen, waar de sociale wetgeving te kort schiet, is diaconale hulp nog noodzakelijk. Toch is de taak van de

diaken niet verdwenen. Het is vooral de gezinszorg, die hem ter harte gaat. Men begint er in 1948 mee. In 1950 wordt het comité "christelijke gezinszorg" gevormd, dat uit 2 mannelijke en 3 vrouwelijke leden bestaat. Dit comité wordt in 1955 tot "Stichting Gereformeerde gezinszorg" omgevormd en daarbij met een mannelijk en een vrouwelijk lid uitgebreid. De arbeid, die in samenwerking met de diaconie wordt verricht, blijkt in een grote behoefte te voorzien.

De commissie van beheer heeft in deze jaren de niet gemakkelijke taak om de financiën gezond te houden. In 1953 organiseert zij een actie ter verhoging van de vrijwillige bijdrage. Het inzamelen van de gaven tijdens de dienst der offeranden, dat sedert 1953 met doorgeefzakjes gebeurt, vindt steeds voortgang. Deze inzameling blijft noodzakelijk, want in Zoetermeer heeft men de minder prettige gewoonte om de commissie pas met de oudejaarscollecte van een dreigend tekort af te helpen. Toch is er wel offervaardigheid, want als men in 1957 de verwarmingsketel moet vernieuwen is het benodigde bedrag (+ f 5 000,-) op één Zondag bijeengebracht.

Enkele vermeldenswaardige gebeurtenissen uit deze tijd zijn: De in de oorlog geroofde klokken worden in 1949 door drie nieuwe grotere vervangen.

De teksten, die de klokken dragen, luiden:

"Uit Hem en door Hem zijn alle dingen.

Hem is de heerlijkheid tot in alle eeuwigheid".

"Zie Ik verkondig u grote blijdschap".

"Zo gij zijn stem dan heden hoort verhardt Uw harten niet".

Zij zijn door vijf leden van de gemeente geschonken. In 1953 wordt de sloot vóór de kerk gedempt en wordt de kerk door een stenen muurtje en twee hekken van de weg gescheiden. In 1958 krijgt de kerk een grote beurt, het plafond wordt geverfd en de cijfers op de wijzerplaat worden weer leesbaar gemaakt. Voor de vernieuwingen aan het orgel heeft men nog geen geld. Dit geld heeft men namelijk nodig voor de bouw van de nieuwe vergaderruimte. Het initiatief van de oudervereniging in 1935 is niet in het vergeetboek geraakt. Jaarlijks hebben alle verenigingen 10% van hun inkomen voor nieuwbouw afgestaan. Ook uit de kas voor Christelijke doeleinden wordt jaarlijks 10% voor dit doel afgedragen. In 1956 heeft men f 10 000,- bijeen. Het is ongeveer 10% van het bedrag dat nodig zal zijn. Men begint in 1954 met grondaankoop achter de kerk voor f 4,- per m². Van 1956 tot 1958 hebben de voorbereidende werkzaamheden plaats.

Ds. W.E. GERRITSMa, 1948-1959

Hoofdstuk V

DE LAATSTE JAREN

Als Ds. T. Kamper op 14 mei 1961 in Zoetermeer zijn intrede doet, komt hij in een snel groeiende gemeente. Dit blijkt wel uit de toename van het ledental in de laatste vier jaar. Het is met 295 lidmaten toegenomen en bedraagt per 1 januari 1962 951 zielen.

Deze snelle groei is voor de kerkeraad in 1961 aanleiding om het aantal wijken op 5 te brengen, terwijl tevens het aantal ouderlingen van acht op elf wordt gebracht.

In 1960 is men begonnen met wijkavonden, terwijl dit in 1961 wordt uitgebreid met de vorming van wijkkringen. Door deze kringen en de wijkavonden leert men elkaar beter kennen en wordt er een stevige onderlinge band gesmeed.

De uitbreiding van de gemeente komt voor het grootste deel voort uit de vestiging van jonge gezinnen. Het is dan ook niet verwonderlijk, dat er in 1961 een nieuwe vereniging wordt opgericht voor belijdende leden van 25 tot 35 jaar.

Ook de oudsten uit ons midden worden niet vergeten. De stichting gezinszorg organiseert een bejaardensociëteit. Op de laatst gehouden ledenvergadering is gebleken, dat onze bejaarden het calvinistische beginsel van souvereiniteit in eigen kring ook op hun sociëteit hoog willen houden.

De liturgie ondergaat een kleine verandering. In plaats van de tien geboden wordt de samenvatting der wet gelezen. Na de genadeverkondiging volgen de tien geboden of worden ons de vermaningen uit het Nieuwe Testament voorgehouden. Daarnaast zijn enkele nieuwe formulieren in gebruik genomen en wordt de nieuwe psalmberijming op de catechisaties, de verenigingen en in de kerkeraadsvergaderingen beproefd.

In 1961 is er een nieuw avondmaalsstel gekomen en is de regeling bij het avondmaal zodanig verbeterd, dat het avondmaal een ordelijk verloop heeft. Ook staan er sedert kort iedere zondag bloemen in de kerk,

Dit jaar zal er een jaarboekje verschijnen, zodat een ieder nauwkeurig op de hoogte zal zijn met alles wat in het kerkelijk leven omgaat.

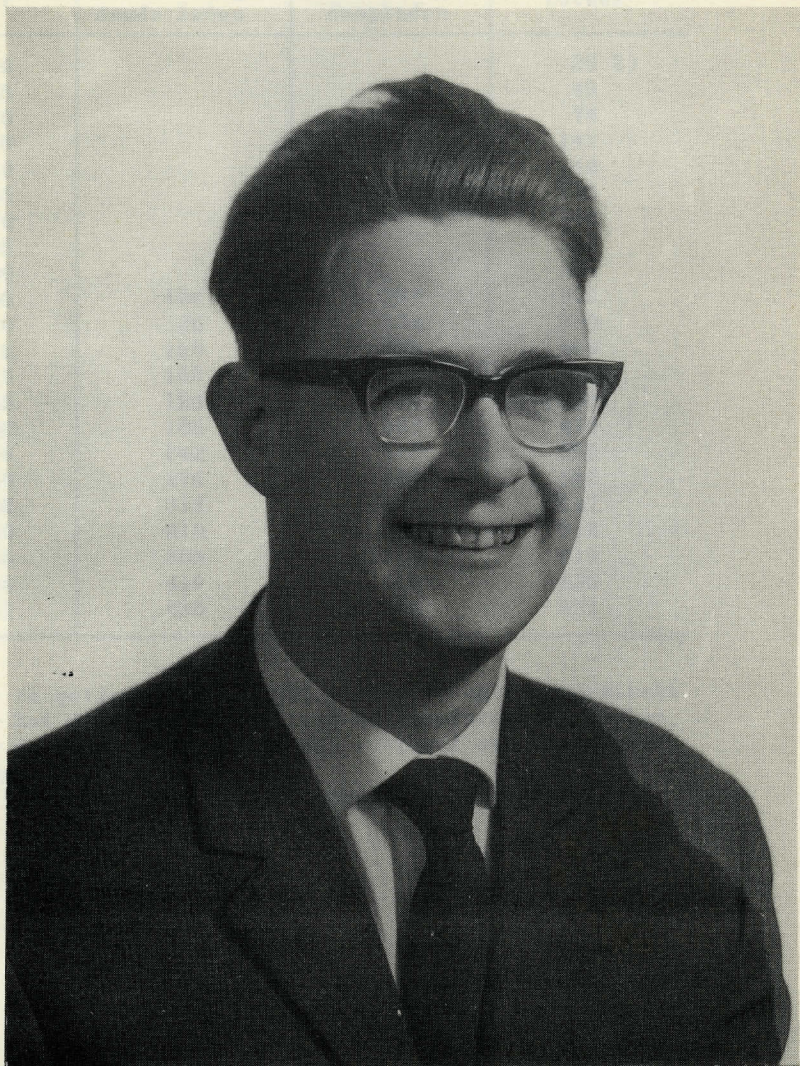
De commissie van beheer voert een actie tot verhoging van de vrijwillige bijdrage en gebruikt daarbij een door zovelen reeds lang begeerde tabel, zodat een ieder weet, wat hij mag en moet offeren.

De landelijke kerkbouwactie was een groot succes, maar ook de kerkbouw in eigen gemeente heeft de volle aandacht. Op de begroting 1962 is een post van f 10 000,- voor grondaankoop opgenomen.

De evangelisatiecommissie wordt op moderner leest geschoeid. Hiervoor zijn een aantal cursussen georganiseerd.

Als men om zich heen kijkt, ziet men, dat het kerkelijk leven bruist van activiteit. Hoe krachtig werkt de Heilige Geest in ons midden en in de wereld! Wij mogen daarom met vast vertrouwen op God de komende honderd jaar kerkelijk leven tegemoet zien en steeds blijmoedig Christus' wederkomst verwachten.

Zoetermeer, maart 1962

Ds. T. KAMPER, 1961-heden

Bijlage 1Het ledental van de Gereformeerde Kerk te Zoetermeer 1)

Jaar	Aantal belij- dende leden	Aantal doopleden	Totaal
1862			29 2)
1865			49
1870			74
1876			147
1880			140
1885			116
1890			152
1895			193
1900			224
1905	104	162	266
1910	130	170	300
1915	150	200	350
1920	163	207	370
1925	184	214	398
1930	188	282	470
1935	242	313	555
1940	274	308	582
1945	312	335	647
1950	310	302	612
1955	306	313	619
1960	419	416	835
1961	485	466	951

- 1) Voor de periode 1865 - 1935 werden de cijfers verstrekt door het Algemeen Bureau van de Gereformeerde Kerken, voor de jaren daarna zijn zij ontleend aan de jaarverslagen.
- 2) Zie "Herinneringen uit ons kerkelijk leven" blz. 10.

Bijlage 2

Predikanten en voorgangers, 1862 - 1962

I.H. Stat	1863
J.P. van der Maas	1865 - 1867
G. Lampen	1867 - 1870
C. Kuijper	1872 - 1875
P. Medema	1877 - 1878
J.G. Looman	1880 - 1882
P. Koster	1887 - 1899
L. van Loon	1901 - 1906
J.H. Broek Roelofs	1906 - 1909
F.C. Meyster	1910 - 1912
R. Sybrandy	1913 - 1920
G. van Duinen	1921 - 1924
H. Versluys	1926 - 1947
W.E. Gerritsma	1948 - 1959
T. Kamper	1961 - heden

Bijlage 3 Scribae van de Kerkeraad, 1862-1962 1)

J. Kempen, 1862
K. Vogelaar, 1866
C. van der Spek, 1867, 1876, 1880, 1888
J. van Os, 1875, 1878, 1882
P. van Roosmalen, 1890
C.J. Veldhuijzen, 1892, 1896
E.H. Chardon, 1893, 1902, 1905, 1908, 1911, 1915, 1922,
1930
J. van den Berg, 1901, 1904, 1907, 1914
A. Boon, 1910
G.P. Roos, 1913, 1919, 1924, 1931, 1937
A. van Breeschoten, 1928
G. Wagenaar, 1936
P. Stoutjesdijk, 1943
J.M. Boon, 1947
W. Stout, 1950, 1959
L. Roos, 1957

1) De jaartallen geven het begin van het scribaat aan.